

1918

II 115

БЪЛГАРСКА СБИРКА

С. С. Бобчев
БАЛКАНСКИЯТЪ СЪЮЗЪ.

На Св. У-а

от автор

Отъ когато тминалата година въ срѣдъ руската Господарственна Дума се чува посочванията на министра на външнитѣ работи Изволски за нуждата и възможността на единъ балкански съюзъ, въпросътъ за него не слѣзе отъ стълбцитѣ на дневния и периодически въобще печатъ. Особно излѣзоха заинтересовани органитѣ на австро-германизма. Тѣ не се питаха нито за значението, нито за послѣдствието отъ подобенъ съюзъ; за тѣхъ и едното и другото е ясно като бѣлъ божи день; тѣ си поставиха само единъ извънредно важенъ въпросъ: възможенъ ли е, осъществимъ ли е подобенъ съюзъ.

Тази заинтересованостъ е понятна. Австро-германизмътъ стои бодро на позициитѣ си, пази горещо интереситѣ си, готовъ е въ всѣки моментъ да се впусне въ отчаяна акция за тѣхната защита. Но прѣди всѣка акция австро-германизмътъ е твърдѣ разуменъ и прѣдпазливъ, дебне да добие сжщитѣ резултати по миренъ, дипломатически начинъ. Лавритѣ на дипломатическото поле, които украсяватъ челата на австро-германскитѣ дипломати, се цѣнятъ по-скжпо отъ възможнитѣ, но все пакъ рискованитѣ побѣдни трофеи на една кървава акция.

Изгледва по всичко, че австро-германизмътъ не е въ възторгъ отъ единъ балкански съюзъ. Той не му е приятенъ и като принципъ, и като идея, но още повече като фактъ съ неговитѣ послѣдици. Добрѣ е да се стори всичко, за да не се осъществи. И нищо не дѣйствува така успокоително на австро-германизма, както твърдѣнието, че балканскиятъ съюзъ е една мечта. За да си остане мечта наперена е не една дипломатическа стрѣла, идяща отъ брѣговетѣ на Шпрее и Балплацъ. Всѣка стжпка на Балканитѣ, обърната къмъ цѣльта на единъ сговоръ, сѣкашъ извиква нѣкакво смущение, безпокойство у тѣзи, които държатъ нишката на източнитѣ работи въ Берлинъ и Вѣна.

Прѣдъ видъ на тѣзи чувствителности, за насъ е много понятна «политиката», о която се придържатъ сърбскитѣ дипломати, когато ги питатъ за балканска конфедерация, страшното название на възможното явление отъ развитието на единъ балкански съюзъ. Ние не се чудимъ, когато тѣзи дипломати, а подиръ тѣхъ и нѣкои наши тѣхни послѣдователи, на въпроса за балканската конфедерация, отговарятъ: м е ч т а ! Това означава, че тѣ, наистина не приготвени за великата задача на единъ балкански сговоръ, не смѣятъ да издадатъ поне бѣлѣгъ на вѣра въ далечното бждаще. А може и да искатъ «дипломатически» да угодятъ и казватъ: «мечта»!

II.

Възможенъ ли е единъ балкански съюзъ, дори като прѣдговоръ на една Балканска конфедерация, или и той е една «мечта». Ние отговаряме: да! Такъвъ съюзъ е не само възможенъ, но той е необходимъ, той е належащъ, въ него е спасението на балканскитѣ народи.

И ние нѣма да аргументираме тукъ на дълго и широко. Доста е да подчертаемъ само нѣколко съображения. Въ днешно врѣме прѣобладаващиятъ факторъ въ народнитѣ и международнитѣ отношения е икономическо-културниятъ. За осигуряване на икономическото благоденствие на една страна се полагатъ всички усилия. За приготвянето пазаръ за произведенията на една промишленостъ се правятъ жертви, които съвокупно взети се равняватъ почти на жертвитѣ на една война. Балканскитѣ страни до извѣстна степенъ сж гледани като колонии и пазаръ за експлоатация, ако не за завоеване въ близко или далечно бждаще. Балканскитѣ народи сж длъжни да се вгледатъ въ това свое положение и да взематъ бързи, енергически, реални мѣрки за своето отбранване. Касае се за тѣхното съществуване. Тукъ е вече сложенъ за тѣхъ върховниятъ въпросъ надъ всичкитѣ въпроси: да бждатъ или да не бждатъ.

Отдѣлно взетъ, ни единъ балкански народъ не е достатъчно силенъ, за да направи и най-малкия отпоръ противъ единъ Drang отгдѣто и да иде той. Военнитѣ приготовления, които правятъ тия държави, сжщо така сж безцѣлни, при разнебитеността на тѣхнитѣ отношения. Кекава нѣкоя война, която биха почнали и свършили помежду си за три дни, нека три недѣли, не ще принесе слава на никой побѣдитель. Трофеитѣ ще бждатъ развалинитѣ въ нѣколко околии и окржзи. Само изтощение на силитѣ, само жертви и загуби, само съсип-

ване на начинаваща промишленостъ и народни достояния ще бждатъ послѣдицитѣ, погледнати въ едри черти. Подобна перспектива може да се желае за балк. народи само отъ тѣхнитѣ врагове. Досегашниятъ несговоръ води къмъ взаимно опасаване и къмъ засилване на военнитѣ приготовления, които и безъ война изтощаватъ народитѣ.

Коя отъ балканскитѣ страни ще се похвали съ добро положение на финанситѣ си и народното стопанство? Наистина, Сърбия не се е товарила много съ военни тегоби и заеми; но сравнително и тя въ послѣднѣо врѣме се напѣва не по силитѣ си. България изнемогва подъ тежината на единъ огроменъ воененъ бюджетъ. Турция или Гърция ли ще се похвалятъ съ добри финанси, особно пъкъ съ добрѣ нареденъ поминѣкъ. А противъ кого се въоръжаватъ балканскитѣ народи? Противъ когото и да било, тѣзи приготовления въ сжщностъ сж безцѣлни, тѣ не принасятъ нищо за благоденствието и безопасността на народитѣ; нѣщо повече, тѣ сж гибелни.

Само единъ балкански съюзъ би могълъ да спрѣ, на първо мѣсто, ужаснитѣ, съсипателни военни приготовления. Той би прѣмахналъ взаимнитѣ опасения отъ междусѣдски стѣлкновения. Единъ балкански съюзъ би отблъсналъ сплетнитѣ на чужди сили, заинтересовани въ подхранване на суетнитѣ тщеславия за велики царства и териториялни разширения. Единъ балкански съюзъ даже би се явилъ като оплотъ противъ извънбалканско нашествие на Балкана.

Балканскитѣ народи биха се видѣли въ мирно положение, и биха се прѣдали на културно-икономическа работа, на вътрѣшно възраждане и закрѣпване, на аграрно и социално законодателство, толкозъ необходимо за широкитѣ селски и градски работнически класи.

III.

Но върху каква основа да се сложи тоя съюзъ? Това е единъ въпросъ за разрѣшение отъ фактическитѣ дѣйци и отговорнитѣ фактори, поставени на чело на държавнитѣ управления въ балканскитѣ страни. За насъ е важно да изтъкнемъ прѣди всичко необходимостта за тоя съюзъ и да посочимъ, че къмъ него може да се пристѣпи съ търговско-икономически споразумѣвания. Развитieto ще дойде отъ само себе-си. Нуждитѣ и врѣмето ще подскажатъ подробноститѣ.

Сжществениятъ въпросъ е двоякъ: съзнали ли сж тѣзи нужди балканскитѣ практически дѣйци и помислили ли сж ис-

кренно да пристъпятъ къмъ работа. Нѣма да го скриемъ, ние до сега не сме добили доказателства за едното, нито имами какви и да било данни за другото. Напротивъ, дори въ послѣднитѣ прояви на една миролюбива политика, чрѣзъ срѣщи и посѣщения на балканскитѣ владѣтели, ние виждаме всичко, но не и изпълнението на една обмислено начертана и искрено изпълнявана програма. При таквизъ условия на взаимноотношения не трѣба да се чудимъ никакъ, ако извѣстно посѣщение се послѣдва даже отъ отрицателни сѣтнини.

Ние, българитѣ, имаме най-голѣма нужда отъ културно-икономическо подигане, отъ аграрно-социално законодателство, отъ развиване на народнитѣ производителни сили; ние трѣба да диримъ съюзъ съ всичкитѣ си съсѣди, за да можемъ да работимъ въ миръ, и за да можемъ да се бранимъ и икономически, и съ въоръжена ржка, ако потрѣба. Това сжщото, мислимъ, е необходимо и за засилването на нашитѣ съсѣди, нѣкои отъ които напразно мислятъ, че интереситѣ имъ налагатъ да се залавятъ всѣки день съ погранични прѣстрѣлки или да се въоръжаватъ отъ главитѣ до петитѣ за една изтрѣбителна война, или, най-послѣ, за това, чия трѣба да се счита въ бждащето извѣстна териториална единица... Къмъ такива стрѣмежи, за военни приготовления може да ни тласкатъ всевъзможни материално или политически заинтересовани фактори, Но за тѣзи, които скъпятъ драгоцѣннитѣ народни достояния на Полуострова, за синоветѣ на тѣзи хубави и богати, не работени земи, свидно наслѣдие отъ старината, не е безразлична нито кръвта, която може да се пролѣе, нито народното богатство, което ще се разнесе, нито съсипването, което ще се добие. Всѣка междусъсѣдска война на Балкана може да приготви гибелна пропастъ за балканскитѣ народи.

Прѣдъ тази зияеща пропастъ трѣба да се замислятъ всички, които ржководятъ сѣдбинитѣ на балканскитѣ народи. Балканскиятъ сговоръ, балканското споразумѣние, единъ съюзъ между съсѣднитѣ народи се налага. Нека не ни казватъ, че и той е «мечта». Не се ли намѣрятъ точки на допиране за взаимнитѣ интереси, при които трѣба да се осжществи и оздрави тоя сговоръ, нека очакваме катастрофални сблъсквания и гибелно бждаще... Ако Балканскиятъ съюзъ е «мечта», нека се не страхуваме да кажемъ за още една мечта: самостоятелното сжществуване на балканскитѣ държавици въ далечно или близко бждаще.
